

Tjänsteutlåtande
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Maria Lindström

Till: Kommunstyrelsen

Datum: 2025-08-27
Diarienummer: KS 2025/0187

Lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön

Sammanfattning

Österåkers kommuns lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön behöver ändras för att följa förändringen i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Med anledningen av förändringen behöver kommunens reglering av när trädgårdsavfall kan eldas tas bort. I samband med denna revidering har även förtydliganden och andra ändringar av föreskrifterna gjorts.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

1. Upphäva *Lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön* (ÖFS 2000:3) i sin helhet,
2. Anta förslag till *Lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön* daterade 2025-08-07.

Ärendet

Grundläggande bestämmelser som reglerar miljö- och hälsoskyddsfrågor finns bland annat i miljöbalken samt förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Det är förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd som ger kommunerna möjlighet att meddela lokala föreskrifter för att hindra att olägenheter för människors hälsa ska uppkomma (39–40 §§).

Den 30 december 2025 kommer nuvarande formulering i 40 § om möjlighet för kommunen att i kommunala föreskrifter föreskriva om tillfälligt förbud mot eldning av löv, kvistar och annat trädgårdsavfall inom planlagt område att tas bort. I kommunens nuvarande lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön (ÖFS 2000:3) regleras eldning av trädgårdsavfall i 12 §. Denna paragraf är borttagen i de reviderade föreskrifterna (se bilaga 1). Det kommer i

stället finnas möjligheter för kommuner att reglera eldning i kommunens lokala avfallsföreskrifter.

Kommunens nuvarande lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön är fastställda av kommunfullmäktige 1984-05-07, § 7 och reviderades senast den 1999-12-13. Då lång tid har gått sedan senaste revidering har behov även av andra justeringar uppstått.

Ändringar i föreskrifterna Tidigare 2 och 3 §§ avseende tillståndsplikt för avloppsanordningar eller installation av annan toalett än vattentoalett har endast ändrats med avseende på formulering som har förenklats och förtydligats. Tidigare 4 § avseende tillståndsplikt för att hålla djur inom ett område med detaljplan eller områdesbestämmelse ändras på så sätt att tillståndsplikten tas bort för pälsdjur eller fjäderfä som inte är sällskapsdjur och för orm generellt. Däremot kvarstår tillståndsplikt för att hålla giftorm. Tidigare 8 § avseende anmälningsplikt för att anordna upplag av petroleum-, olje- eller tjärprodukter och dylikt har tagits bort. Tidigare 9 § avseende kraven på anmälan för att inrätta en värmepumpsanläggning har tagits bort eftersom anmälningsplikten regleras av 17 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Tidigare 10 § avseende kraven på anmälan för att inrätta och använda en ny vattentäkt har förtydligats så att det framgår att anmälningsplikten avser bergborrad vattentäkt. Tidigare 12 § tas bort.

Förslag på ny formulering	Nuvarande formulering
2 § Det krävs tillstånd från Miljö- och hälsoskyddsnämnden för att inrätta en avloppsanordning även om vattentoalett inte är ansluten inom de områden som har märkts ut på kartbilaga A. Bestämmelserna i 2 § ska inte tillämpas på en avloppsanordning som kräver tillstånd eller anmälan enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) eller om avloppsanordningen är avsedd att föra avloppsvattnet till enbart en allmän avloppsanläggning. Anmärkning: Det krävs tillstånd för att inrätta avloppsanordning om vattentoalett är ansluten samt för att ansluta vattentoalett till befintlig avloppsanordning enligt förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet	2 § Enligt 13 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd krävs det tillstånd av miljö- och hälsoskyddsnämnden för att 1. inrätta avloppsanordning till vilken vattentoalett ska anslutas och 2. ansluta vattentoalett till befintlig avloppsanordning. Enligt dessa föreskrifter krävs dessutom tillstånd av miljö- och hälsoskyddsnämnden för att 3. inrätta annan avloppsanordning än den som anges i punkterna 1-2, ex avloppsanordningar för bad-, disk-, och tvättavloppsvatten inom de områden som har märkts ut på kartbilaga A. Enligt 13 och 14 §§ förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd krävs anmälan till miljö- och

och hälsoskydd.	hälsoskyddsnämnden för att 4. inrätta annan avloppsanordning än som anges i punkterna 1-3 5. ändra avloppsanordningen, om åtgärden kan medföra väsentlig ändring av avloppsvattnets mängd eller sammansättning. Anmälan eller tillstånd enligt dessa föreskrifter krävs inte för avloppsanordning som kräver tillstånd enligt 5 § eller anmälan enligt 21 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd eller om avloppsanordningen är avsedd att föra avloppsvatten enbart till en allmän avloppsanläggning.
3 § Det krävs anmälan till Miljö- och hälsoskyddsnämnden för inrätta annan toalett än vattentoalett.	3 § Det krävs anmälan till miljö- och hälsoskyddsnämnden för att inrätta 1. förmultningstoilet 2. eltoalett 3. torrtoalett med latrinkompostering.
4 § Det krävs tillstånd av Miljö- och hälsoskyddsnämnden för att hålla 1. nötkreatur, häst, get får eller svin 2. giftorm inom område med detaljplan och område med områdesbestämmelse.	4 § Det krävs tillstånd av miljö- och hälsoskyddsnämnden för att hålla 1. nötkreatur, häst, get får eller svin 2. Pälsdjur eller fjäderfä som inte är sällskapsdjur 3. Orm inom område med detaljplan och område med områdesbestämmelse.
5 § En förbränningsmotor i stillastående fordon får hållas i gång utomhus i högst 1 minut. Detta gäller inte 1. om trafiken föranlett att fordonet stannat i till exempel trafikkö, 2. om motorn hålls igång för att, i den mån det behövs för fordonets ändamålsenliga brukande,	5 § En förbränningsmotor i stillastående fordon får hållas i gång utomhus i högst en minut. Detta gäller inte: 1. om trafiken föranlett att fordonet stannat i till exempel trafikkö, 2. om motorn hålls igång för att- i den mån det behövs för fordonets ändamålsenliga brukande-

driva annan anordning (på fordonet) än sådan som avser uppvärmning eller nedkylning.	driva annan anordning (på fordonet) än sådan som avser uppvärmning eller klimatanläggning.
6 § Den som avser att sprida naturlig gödsel, slam eller annan orenlighet inom eller intill område med detaljplan ska anmäla detta till Miljö- och hälsoskyddsnämnden innan spridning sker. Anmälan krävs även innan sådan spridning sker inom de tätbebyggda områden som har märkts ut på kartbilaga B och som inte omfattas av detaljplan. Inom de områden som avses i första och andra styckena, får naturlig gödsel, slam eller annan orenlighet inte spridas närmare än 12 meter från sjö eller annat vattendrag och ska den nermyllas i omedelbar anslutning till spridningen. Anmälan enligt första och andra styckena fordras inte för spridning av väl brunnen gödsel från nötkreatur, häst eller fjäderfä om den sker i ringa omfattning t.ex. på villatomt, och om nermyllningen sker i omedelbar anslutning till spridningen. Anmälan fordras inte heller om spridningen eller orenligheten regleras i tillstånd enligt miljöbalken.	6 § Vid spridning av naturlig gödsel, slam eller annan orenlighet inom eller intill område med detaljplan gäller- utöver vad som följer av Statens Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1998:132) om försiktighetsmått vid spridning av gödselmedel- följande: 1. tidpunkten för spridning ska anpassas till sådana väder- och vindförhållanden som minskar risken för luktolägenheter. Torrt och blåsigt väder med vind från bebyggelsen innebär minsta risk. 2. nedbrukning ska ske i omedelbar anslutning till spridningen
Utgår	8§ Den som avser att anordna ett upplag som kommer att innehålla petroleum-, olje- eller tjärprodukter, lösningsmedel, vägsalt eller andra liknande produkter ska anmäla detta till miljö- och hälsoskyddsnämnden innan upplaget tas i bruk. Anmälan krävs inte om anmälnings- eller tillståndsplikt föreligger enligt 5 eller 21 §§ förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd eller enligt bestämmelserna i 11 kap miljöbalken om vattenverksamhet eller enligt

	vad som har förordnats i beslut om vattenskyddsområde.
Utgår	9§ Enligt 17 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd krävs anmälan till miljö- och hälsoskyddsnämnden för att inrätta en värmepumpanläggning för utvinning av värme ur mark, ytvatten eller grundvatten. Anmälan eller tillstånd enligt denna paragraf krävs inte för värmepumpanläggning som kräver tillstånd enligt 5 § eller anmälan enligt 21 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Vad som sägs i paragrafen gäller heller inte för de inrättningar eller åtgärder som generalläkaren utöver tillsyn över.
8 § Det krävs anmälan till Miljö- och hälsoskyddsnämnden för att inrätta och använda en ny bergborrad grundvattentäkt på ö eller fastland inom 1000 meter från kustlinjen.	10 § Det krävs anmälan till miljö- och hälsoskyddsnämnden för att inrätta och använda en ny anläggning för grundvattentäkt på ö eller fastland inom 1000 m från kustlinje.
9 § Vid användning av eldningsanordning för fasta bränslen gäller att lufttillförseln ska vara god och att bränslet ska vara torrt. Pannan får eldas med det bränsle som pannan enligt tillverkaren är avsedd för. Saknas anvisning får bränslet endast bestå av sådant trä som inte är förorenat. Eldning med avfall, målat eller impregnerat virke, spånskivor eller liknande material är förbudet. Dokumentation efter genomförd sotning och underhåll av eldningsanordningen ska sparas hos ägaren av anläggningen i minst 5 år.	11 § För skötsel och tillsyn av eldningsanordning för fasta bränslen gäller att lufttillförseln ska vara god och att bränslet ska förvaras torrt. All eldning med hushållsavfall, plast, målat eller tryckimpregnerat virke, spånskivor eller liknande material är förbjuden.

Utgår	12 § Torrt trädgårdsavfall som inte kan utnyttjas för kompostering får inom detaljplanlagt område eldas endast under tiden 1 oktober-30 april och om det kan ske utan att olägenhet för människors hälsa uppstår. Regler om transport och annan hantering av trädgårdsavfall finns även i kommunens renhållningsordning. För transport av trädgårdsavfall som inte anvisas eller medges i kommunens renhållningsordning, krävs dispens av miljö- och hälsoskyddsnämnden. Eldning får aldrig ske i strid med gällande brandföreskrifter.
10 § En ansökan eller anmälan enligt dessa föreskrifter ska vara skriftlig och innehålla de uppgifter som behövs för ärendet samt de ritningar och tekniska beskrivningar som behövs för att bedöma de anordningar, lokaler eller anläggningar som avses.	13 § Enligt 46 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska en ansökan eller anmälan till miljö- och hälsoskyddsnämnden enligt lokala föreskrifter meddelade med stöd av 39, 40 och 42 §§ i förordningen vara skriftlig och innehålla de uppgifter som behövs för ärendet samt de ritningar och tekniska beskrivningar som behövs för att bedöma de anordningar, lokaler eller anläggningar som avses i ansökan eller anmälan.
11 § Straffbestämmelser finns i 29 kap. miljöbalk (1998:808). Bestämmelser gällande miljö sanktionsavgifter finns i 30 kap. miljöbalk (1998:808) samt förordning (2012:259) om miljö sanktionsavgifter.	14 § I 29 kap 9 § miljöbalken finns bestämmelser om straff och förverkande. Den som bryter mot föreskrifterna kan dömas till böter eller fängelse i högst 6 månader.
12 § Miljö- och hälsoskyddsnämnden får medge dispens från vad som	15 § Miljö- och hälsoskyddsnämnden får medge dispens från vad som

gäller enligt §2-§9 i dessa föreskrifter, om det är uppenbart att risk för olägenhet från miljö- och hälsoskyddssynpunkt inte föreligger.	gäller enligt §2-§12 i dessa föreskrifter, om det är uppenbart att risk för olägenheter från miljö- och hälsoskyddssynpunkt inte föreligger.
13 § Miljö- och hälsoskyddsnämnden får ta ut avgift för prövning av ansökningar om tillstånd eller dispens, för handläggning av anmälan samt för tillsyn i övrigt enligt dessa föreskrifter enligt den taxa för prövning och tillsyn inom miljöbalkens område som kommunfullmäktige antagit.	16 § Miljö- och hälsoskyddsnämnden får ta ut avgift för prövning av ansökningar om tillstånd eller dispens, för handläggning av anmälan samt förtillsyn i övrigt enligt dessa föreskrifter enligt den taxa för prövning och tillsyn inom miljöbalkens område som kommunfullmäktige antagit. Dessa lokala föreskrifter träder ikraft den 2000-01-01. Äldre föreskrifter ska tillämpas på ärenden som inletts dessförrinnan.
14 § Dessa lokala föreskrifter träder i kraft den 2026-01-01. Äldre lokala föreskrifter ska tillämpas på ärenden som inletts dessförrinnan.	

Förvaltningens slutsatser

En tillståndsansökan enligt 4 § innebär att miljö- och hälsoskyddsavdelningen ska göra en utredning av lämpligheten i att hålla djur i det enskilda fallet. Att hålla djurslag enligt 4 § så som nötkreatur, häst, get får eller svin, inom område med detaljplan eller områdesbestämmelse utgör större risk för hälsa eller miljö än pälsdjur, fjäderfä som inte är sällskapsdjur eller orm. Med större djur ökar foder och gödselhanteringen och det finns en större risk för luktstörning, bullerstörning eller att skadedjur dras till foder och gödsel. Djurslag så som nötkreatur, häst, get får eller svin kräver mer utrymme för att hållas på ett djurskyddsmässigt korrekt sätt. I tätbebyggda områden är det ofta svårt att uppfylla dessa krav utan att det påverkar miljön och grannar negativt. Stora djur kan utgöra en fysisk fara om de rymmer eller hanteras fel. Det är en större säkerhetsrisk att ha en lös häst eller ko i ett bostadsområde än en höna. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen bedömer därför att det är riktigt att behålla kravet på tillstånd enligt punkt 1.

Det saknas i många gånger kunskap om att det krävs tillstånd för att hålla djur i område med detaljplan eller områdesbestämmelser. Mörkertalet är sannolikt

störst beträffande pälsdjur eller fjäderfä som inte är sällskapsdjur. I dagsläget inkommer färre än tio ansökningar per år om att hålla fjäderfä. Även om miljö- och hälsoskyddsavdelningen skulle kunna se till att alla som önskar hålla just dessa typer av djur faktiskt inkommer med en ansökan, ser miljö- och hälsoskyddsavdelningen inte att vare sig människors hälsa eller miljön skulle vinna något på tillståndsprövningen. Det finns inget behov från miljö- och hälsoskyddsavdelningen att kartlägga hur stort mörkertalet är eller att agera på djurhållningar utan tillstånd annat än om det kommer in klagomål.

Sedan 2021 måste alla som håller djur på land eller hanterar avelsmaterial låta registrera anläggningen där djuren eller avelsmaterialen hålls till Jordbruksverket, oavsett antal eller om det är på hobbynivå. Reglerna är menade att underlätta smittspårning och förhindra smittspridning. Jordbruksverkets register över fastigheter med djurhållning är troligen mer aktuellt än kommunens register över tillståndsgiven djurhållning. En av orsakerna är att till skillnad från kommunens tillståndsgivning som kostar 3 136 kr (2025), så är Jordbruksverkets tvingande registrering kostnadsfri. Registrerade djurhållare kan sedan snabbt få information om smittläget så som en eventuell spridning av fågelinfluensa i landet och regionen. Den årliga registerhållningsavgiften om 120 kr (2025) gör att registret hålls aktuellt.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen får sällan klagomål på att dessa typer av djur orsakar störningar för kringboende. Om klagomål på störning ändå inkommer så har miljö- och hälsoskyddsavdelningen möjlighet att ställa krav på att störningen begränsas eller att djurhållningen upphör, med stöd av bestämmelser i miljöbalken. Bestämmelser kan tillämpas på alla djurslag, inom alla områden och är inte begränsade till bara vissa djur och vissa områden så som tillståndskravet nu är utformat.

Enligt miljöbalken är alla som har en verksamhet som kan påverka hälsa eller miljö skyldiga att själva se till att den verksamhet de bedriver drivs på ett sådant sätt så att olägenheten för människor eller miljön ska bli så liten som möjligt. Man är också skyldig att ha tillräcklig kunskap om den verksamhet man bedriver. I Österåker finns idag flera områden som är tätbebyggda, men som ändå inte är detaljplanlagda eller har områdesbestämmelser. Om någon vill skaffa något av de djurslag som omnämns i de lokala föreskrifterna så behövs det ingen prövning inom dessa områden.

Enligt 9 kap 13 § miljöbalken gäller att kommunala föreskrifter som meddelas till skydd mot olägenheter för människors hälsa inte får medföra onödigt tvång för allmänheten eller annan obefogad inskränkning i den enskildes frihet.

Med sin nuvarande utformning kan kraven på tillståndsprövning av vissa djurslag inom vissa tätbebyggda områden men inte inom andra tätbebyggda områden anses som en obefogad inskränkning när det är svårt att motivera tillståndskravet ur ett hälsoskyddsperspektiv.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen bedömer därför att kravet på tillstånd för att få hålla pälsdjur eller fjäderfä som inte är sällskapsdjur inom detaljplanlagt

område och område med områdesbestämmelser inte fyller någon väsentlig funktion, och att tillståndskravet enligt 4 § punkt 2, Lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön bör tas bort. De olägenheter som skulle kunna uppstå för människors hälsa och miljön bör handläggas med stöd av bestämmelser i miljöbalken.

Tillståndskravet för orm enligt 4 § punkt 3, bör omformuleras från att omfatta alla arter av ormar till att endast omfatta giftormar, det vill säga ormar som har giftknölar som är kopplade till tänderna.

Syftet med tillståndet är att kunna hålla ett register över ormhållningar för att vid förfrågan kunna meddela räddningstjänst vilken art och dess farlighet som finns på just den adressen. Eftersom inte alla ormhållare söker tillstånd, trots att tillstånd för hållande av orm inte är avgiftsbelagt, och att ormhållning är svår att upptäcka då den oftast sker i privata bostäder så bedömer miljö- och hälsoskyddsavdelningen att syftet med tillståndskravet för orm inte går att uppfylla. Ormar, särskilt giftiga arter, kan utgöra en allvarlig fara om de rymmer eller hanteras fel. Ett bett från en giftig orm kan vara livshotande om inte rätt motgift finns tillgängligt snabbt. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen bedömer därför att det är viktigare att kunna hålla ett register över var giftormar finns, än att hålla ett register över alla ormar inom ett område med detaljplan eller områdesbestämmelse, även om registret inte är fullständigt.

Anmälningssplikten för att anordna upplag av petroleum-, olje- eller tjärprodukter och dylikt i 8 § tas bort. Risken för skada på vattentäkt till följd av sådana upplag finns i områden med enskild vattenförsörjning. I övriga områden sker vattenförsörjningen med kommunalt dricksvatten från vattentäkt som inte ligger i kommunen. Enskild vattenförsörjning sker främst genom grundvattentäkter (borrade brunnar) och i mindre utsträckning genom avsaltning av ytvatten på strandnära fastigheter. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen bedömer att risken för att dessa vattentäkter ska påverkas av upplag är liten. I de fall det uppkommer en risk för påverkan på grundvattentäkter till följd av upplag kan miljö- och hälsoskyddsavdelningen ställa krav på skyddsåtgärder genom tillsyn. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen bedömer därmed att anmälningssplikten inte behövs. Risken för skada bedöms vara större från upplag och förvaring av avfall vilket inte omfattas av 8 §.

Då lagstodet för att reglera eldning av trädgårdsavfall i lokala hälsoskyddsföreskrifterna försvinner måste föreskrifterna revideras och § 12 tas bort.

Tidigare beredning

Miljö- och hälsoskyddsnämndens sammanträde 2025-08-26, § 5:10,

Bilagor

1. Protokollsutdrag Miljö- och hälsoskyddsnämnden, 2025-08-25.

2. Förslag till reviderade lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön.
3. Lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön (ÖFS 2000:3).

Charlotta Sangregorio
Samhällsbyggnadsdirektör

Maria Lindström
Miljö- och hälsoskyddschef

Skickas till
Länsstyrelsen i Stockholm
stockholm@lansstyrelsen.se
Akt

Verifikat

Document ID 09222115557557027414

Dokument

Tjänsteutlåtande - Revidering av lokala föreskrifter för att
Huvuddokument
10 sidor
Startades 2025-09-15 16:05:37 CEST (+0200) av Kristin
Jonsson (KJ)
Färdigställt 2025-09-16 10:14:00 CEST (+0200)

Initierare

Kristin Jonsson (KJ)
Österåkers kommun
Org. nr 212000-2890
kristin.jonsson@osteraker.se

Signerare

Charlotta Sangregorio (CS)
Österåkers kommun
charlotta.sangregorio@osteraker.se
Signerade 2025-09-16 10:14:00 CEST (+0200)

Maria Lindström (ML)
Österåkers kommun
maria.lindstrom@osteraker.se
Signerade 2025-09-15 17:11:58 CEST (+0200)

Detta verifikat är utfärdat av Scrive. Se de dolda bilagorna för mer information/bevis om detta dokument. Använd en PDF-läsare som t ex Adobe Reader som kan visa dolda bilagor för att se bilagorna. Observera att om dokumentet skrivs ut kan inte integriteten i papperskopian bevisas enligt nedan och att en vanlig papperutskrift saknar innehållet i de dolda bilagorna. Den digitala signaturen (elektroniska förseglingen) säkerställer att integriteten av detta dokument, inklusive de dolda bilagorna, kan bevisas matematiskt och oberoende av Scrive. För er bekvämlighet tillhandahåller Scrive även en tjänst för att kontrollera dokumentets integritet automatiskt på: <https://scrive.com/verify>

